

336.71 (497.16)
(060.13)

796

ПРАВИЛНИК
ДРЖАВНЕ ХИПОТЕКАРНЕ БАНКЕ

КРАЉЕВИНЕ ЦРНЕ ГОРЕ

ЦЕТИЊЕ

Штампано у Држ. Штампарији Краљ. Црне Горе
1912.

Цијена 30 пара

3548

Београд, 1912 год.

Београд.

ПРАВИЛНИК

ДРЖАВНЕ ХИПОТЕКАРНЕ БАНКЕ

КРАЉЕВИНЕ ЦРНЕ ГОРЕ

ЦЕТИЊЕ

Штампано у Држ. Штампарији Краљ. Црне Горе
1912.

Лов. бр. 36088

На основу члана 2. Закона о државном зајму од 8. децембра 1911. године Министар Финансија и Грађевина прописује следећи

ПРАВИЛНИК Државне Хипотекарне Банке КРАЉЕВИНЕ ЦРНЕ ГОРЕ

I. Циљ и капитал Банке.

Члан 1.

У циљу потпомагања земљорадничког и грађевинског кредита, као и кредитирања општина и других самоуправнијех тијела ради извршења јавних радова, установљава се Државна Хипотекарна Банка.

Члан 2.

Хипотекарна Банка је државна установа, која стоји под надзором Министарства Финансија. За све обавезе Државне Хипотекарне Банке јемчи Црногорска Држава.

Члан 3.

Државном Хипотекарном Банком управља Управни Одбор, који се поставља по одредбама овог правилника, а Банку пу-

новажно потписује директор или његов заступник и један члан Управног Одбора.

Члан 4.

Државној Хипотекарној Банци сједиште је на Цетињу, али она може по указаној потреби оснивати своје филијале и по унутрашњости Црне Горе.

Члан 5.

Као основни капитал Државне Хипотекарне Банке, држава уноси:

а) 2 $\frac{1}{2}$ милиона перпера на основу чл. 2. Закона о државном зајму од 8. децембра 1911. год.;

б) цијелу суму, која се буде добила од продаје државних добара на основу ријешења Народне Скупштине од 18. децембра 1909. год.;

в) све фондове којима држава рукује.

II. Дјелокруг Банке.

Члан 6.

Државна Хипотекарна Банка овлашћује се, да може радити ове послове:

1) да рукује свима државним и јавним фондовима, (као чиновничким, свештеничким, стражарским и т. д.);

2) да рукује депозитним и пупилним новцем и разним кауцијама, који су јој предати на руковање али најмање за годину дана;

3) да прима приватне капитале у готовом новцу као улог на штедњу;

4. да даје хипотекарне зајмове на подлогу непокретних добара у Црној Гори;

5) да на подлогу прихода и приреза надлежном влашћу одобрених, даје зајмове општинама и другим самоуправним тијелима;

6) да може издавати заложнице на основу издатих хипотекарних зајмова и обавезнице на основу издатих зајмова општинама и другим самоуправним тијелима на подлогу приреза и прихода. Но, за ове послове потребно је у сваком случају одобрење Министра Финансија;

7) да есконтује своје извучене заложнице и обавезнице, као и њихове купоне, којима је рок исплате најдаље до пола године;

8) да есконтује мјенице новчаних завода у Црној Гори са роком не дужим од три мјесеца.

III. Давање зајмова на непокретна добра.

Члан 7.

Државна Хипотекарна Банка даје зајмове на сљедећа непокретна добра:

1) на слободна земљишта за подизање зграда, и то само у варошима и варошицама, до једне трећине процијењене вриједности;

2) на земљишта са зградама од тврдог материјала, која постоје у рејону вароши или варошица, а налазе се на утврђеним регулационим линијама, до њиховине процијењене вриједности;

3) на земљишта пољопривредна (њиве, ливаде, воћњаке, забране, бостане и томе слично), рачунајући само вриједност чисте

земље — до једне трећине процијењене вриједности.

Процјену имања, на која се дају зајмови, вршиће Банка преко заклетих процјенивачких одбора, а у смислу одредаба, које ће Управни Одбор прописати нарочитим упутством.

Члан 8.

Државна Хипотекарна Банка не смије давати зајмове:

- 1) на зграде саграђене од слабог и мјешовитог материјала;
- 2) на зграде које не дају приход по својој употреби, или немају сталног прихода, као: болнице, позоришта, зборишта, школе, изложбене зграде и томе слично;
- 3) на руднике и мајдане ма које врсте, као и на зграде које служе рударским предузећима;
- 4) на земљишта на острвима као и поред језера, ријека, рјечица и потока, које су изложене поплавама, квару, роњењу и пренашању на друго мјесто;
- 5) на друмске и сеоске механе.

Члан 9.

Зграде, на које се дају зајмови, морају бити осигуране противу пожара код којег од друштва за осигурање, које је стекло право да може вршити послове у земљи на основу закона о осигуравајућим друштвима.

Висину осигурања цијени Управни Одбор Банке. Сва права по полици преносе се на Банку и полица остаје код исте за све вријеме трајања зајма. Банка ће при-

времено плаћати премије осигурања, задужити дужника и наплатиће их првом приликом при полагању ануитета. За заложене зграде, које би пожар уништио, Банка ће од дотичног друштва за осигурање наплатити припадајућу накнаду и издаће је дужнику или одједном, кад дужник доведе заложено имање у првобитно стање, или у ратама према напредовању зидања, ако Управни Одбор не би друкчије ријешио.

Дужницима, који у року од двије године, од дана којег је Банка примила накнаду за осигурање, не би поставили заложено имање у првобитно стање, Банка ће отказати зајам и задржати примљену накнаду у отплату њеног потраживања, а за остатак тражиће наплату од дужника. Ако би примљена накнада била већа од банчиног потраживања, послаће се вишак преко надлежног Обласног Суда.

Банка још има право, да до наплате накнаде од друштва тражи допуно обезбјеђење, или наплату свога потраживања и из другог имања дужниковог.

Члан 10.

Државна Хипотекарна Банка даје зајмове на непокретна имања само са интабулацијом (хипотеком) на прво мјесто и интересом 7% годишње. Но, Управни Одбор може интересну стопу повећавати или спуштати према потреби по одобрењу Министарског Савјета, што ће важити само за нове зајмове и што мора бити објављено у званичном листу најмање мјесец дана раније.

Члан 11.

Рок зајму не може бити дужи од 30 (тридесет) година.

Краћи може бити.

У одређеном року мора се исплатити цио зајам са интересом и припадајућим трошковима. Плаћање се врши полугодишње унапријед до цијеле исплате, и то увијек са једном истом сумом (ануитетом) у коју улази интерес и отплата, а која одговара року и интересу.

Члан 12.

Зајам не може бити мањи од перп. 300.—

Зајмови се рјешавају по реду пријаве, о чему води бригу директор и за што је одговоран. Но међу зајмовима, пријављеним у једном мјесецу, на првом мјесту рјешаваће се зајмови земљорадницима, који не прелазе преко перпера 2.000.—

Ако зајмотражилац одустане од одобреног зајма, или његовом кривицом не буде се одобрени зајам остварио из ма каквог разлога у року од два мјесеца, дужан је платити Банци интерес и све трошкове учињене око тога зајма.

Одобрене зајмове Банка исплаћује само готовим новцем.

При исплати зајма, дужнику Банка одбија шестомјесечни интерес унапријед, а на име трошкова банчаних наплаћује се од дужника годишње $\frac{1}{4}\%$ од позајмљене суме.

Члан 13.

Ко жели да добије зајам код Банке, мора се обратити истој молбом, уз коју

мора приложити сва потребна документа и испунити све претходне услове, које ће Банка прописати у нарочитим упутствима.

Зајмотражилац не смије заложити законито рало земље, нити га пак Банка у залогу примити.

По жељи дужниковој, а по наплати одређене таксе, исти може добити препис свију докумената, а у случају, да се зајам не одобри, зајмотражиоцу се враћају сва документа.

Члан 14.

Дужник може платити зајам и прије уговореног рока, само о томе мора извјестити Банку писмено на шест мјесеци прије плаћања ануитета; ако то не учини, мора платити Банци интерес на дуг за један мјесец унапријед, од дана плаћања.

Члан 15.

Државна Хипотекарна Банка има право да откаже зајам и прије рока и да тражи у року од шест мјесеци цијелу наплату, ако би вриједност залоге опала, а дужник не би могао дати Банци тражену допуну и друго довољно обезбјеђење.

Члан 16.

О свакој намјерованој промјени власништва, дужник је дужан да писмено извјести Банку, а она да од своје стране пренос одобри.

Управни Одбор може пренос одобрити и новог власника за дужника примити, а може и тражити, да се прије извјесног преноса цио дуг исплати.

Члан 17.

Ако би државна власт за наплату каквог другог потраживања, а не банчиног, имала да прода банчину залогу, дужна је да Банку извијести одмах о предузимању мјера за продају.

Члан 18.

Сви претходни трошкови око одобрења зајма, падају на терет зајмотражиоца, које исти по прописима полаже Банци при тражењу зајма. Ако се зајам не одобри, зајмотражиоцу враћа се само вишак од претходних трошкова.

IV. Давање зајмова општинама и другим самоуправним тијелима.

Члан 19.

Банка може давати зајмове на залогу непокретних имања, општинама и другим самоуправним тијелима, под истим условима као и приватним лицима.

Исто тако може им Банка давати зајмове на подлогу пореза или приреза или других прихода. Но, у тим случајевима морају имати одобрење од надлежне власти, да их могу заложити ради задужења.

Ако дужници не би плаћали уредно свој дуг, који им није дат на хипотеку, Државна Хипотекарна Банка тражиће наплату дуга са свима учињеним трошковима надлежним путем.

Члан 20.

За давање зајмова општинама и другим самоуправним тијелима, на залогу

приреза и других прихода, важе одредбе члана 11., 12., 14., 15. и 18. овог правилника.

Члан 21.

Зајмови општинама и другим самоуправним тијелима почеће се издавати, кад Управни Одбор нађе за потребно, што ће и објавити у службеном листу.

V. Издавање заложница и обавезница.

Члан 22.

У случају потребе за новцем, Државна Хипотекарна Банка има право издавати заложнице и обавезнице.

Кад и на који ће начин Банка почети издавати своје заложнице и обавезнице, ријешити ће Министар Финансија у споразуму са Управним Одбором.

VI. Руковање јавним фондовима.

Члан 23.

Сви државни фондови, пупилни и депозитни капитали, дају се на руковање Државној Хипотекарној Банци. Интересну стопу, која ће се на њих плаћати, одређује Управни Одбор у споразуму са Министром Финансија. Тако исто Управни Одбор у споразуму са Министром Финансија одлучиће, како ће се Банци предати фондовски, пупилни и депозитни капитали, који су до сад прикупљени или пласирани.

VII. Примање улога на штедњу.

Члан 24.

Државна Хипотекарна Банка може примати новац под интерес на уложне књижице, а најмање се може уложити 1— перпер. Величина интереса на улоге на штедњу зависи од дужине рока за отказ, а одређује је Управни Одбор и обрачунава се полугодишње — 30. јуна и 31. децембра сваке године, а при исплати цијелог улога до дана исплате.

Неподигнути интерес капитализираће се 1. јануара и 1. јула сваке године.

Члан 25.

Уложне књижице могу да гласе на име или на доносиоца.

Члан 26.

Улагач може своје улоге изузимати по скали, коју одређује Управни Одбор.

Члан 27.

Капитал и интерес уложени по књижицама, исплаћује Банка доносиоцу књижице. Исто тако исплаћује Банка улог и свакоме оном, који донесе уложну књижицу, која гласи на име и сматра га за правог власника.

Од овог правила одступиће се само онда, кад је улагач с Банком друкчије уговорио, али тај уговор мора бити исписан у самој књижици и овјерен од стране Банке. Тако исто Банка неће издавати новац никоме, ако је улагач предузео мјере за амортизацију књижице, или ако је власт ставила забрану на примање

по књижици, док се не донесе судска одлука.

Члан 28.

За амортизацију изгубљене књижице, као и за застареност улога важе прописи законски, који о том постоје.

VIII. Наплата банчаних потраживања од неуредних дужника.

Члан 29.

Ако дужник не плати ма један интерес и отплату на уговорено вријеме, Банка има право, да судским путем тражи наплату цијелога дуга са свима трошковима, које Банка буде око тога имала.

За вршење наплате судским путем, Државна Хипотекарна Банка поступиће по правима и повластицама датим домаћим новчаним заводима, која права и повластице важе и за Државну Хипотекарну Банку.

IX. Управни Одбор.

Члан 30.

Управни Одбор састављају седам чланова, од којих се шест постављају указом Његовог Величанства Краља Господара на предлог Министра Финансија, а седми је члан директор Државне Хипотекарне Банке, који се такођер поставља указом Његовог Величанства Краља Господара.

Члан 31.

Управни Одбор бира из своје средине председника и потпредседника у почетку сваке године.

Члан 32.

Чланови Управног одбора осим директора постављају се на три године. Послије прве три године банчиног рада, одступиће сваке године по два члана на које падне коцка, а њихова мјеста попуниће се новим постављањем. Кад су на тај начин одступили сви првостављени чланови, онда ће одступити редом по два најстарија члана, т. ј. они који су одслужили по три године. Чланови који су одступили, могу бити поново постављени.

Члан 33.

За члана Управног Одбора може бити постављен само онај, који је црногорски држављанин и живи стално на Цетињу.

Члан 34.

Дужности Управног Одбора јесу:

- 1) да даје правац свему раду банчином у границама овог правилника;
- 2) да рјешава о давању зајмова, предвиђених овим правилником;
- 3) да одређује пуномоћнике, који ће у име банчино примати новаци и свршавати послове, за које треба специјално овлашћење;
- 4) да израђује правилнике и пословнике о унутрашњем раду банчином и њених филијала и агенција;
- 5) чини предлоге Министру Финансија о постављању, отпуштању или пензионисању указног особља банчиног;

6) поставља и отпушта неуказно особље банчино и одређује им плате;

7) даје осуство указним банчиним чиновницима, о чему извјештава Министра Финансија; и

8) има право кажњавања указних и неуказних чиновника банчиних губитком плате до мјесеца дана. Његова рјешења о томе извршна су, а за веће казне чини предлоге Министру Финансија.

Члан 35.

Председник Управног Одбора руководи сједницама одборским. Његова је дужност, да о свима пословима банчиним реферише Министру Финансија.

Ако би председник Управног Одбора нашао, да је нека одлука Управног Одбора противна овом правилнику или другим законима и прописима, или штетна по интересе банчине, дужан је да извршење такве одлуке обустави и задржи док о томе не поднесе свој извјештај Министру Финансија и док од овога не дође ријешење по тој ствари.

Члан 36.

Управни Одбор састаје се у сједнице, кад год то банчини послови захтијевају, и то на позив председника, потпредседника, дежурног члана или већине чланова Управног Одбора.

Члан 37.

Управни Одбор може пуноважно рјешавати, ако је присутно сједници најмање пет чланова.

Одлуке се доносе већином гласова, а у случају равне подјеле гласова, предмет о коме се рјешава, одбија се.

Члан 38.

Чланови Управног Одбора дужни су, да наизмјенице дежурају у Банци по реду и начину, који буде утврдио Управни Одбор.

Члан 39.

Чланови Управног Одбора одговорни су Банци цијелим својим имањем солидарно за штету, која би настала од противзаконог или неправилног вршења њихове дужности, или отуда, што би прекорачили границе свога круга рада, којег им одређује овај правилник и тиме Банку оштетили.

Ова одговорност не пада на онога члана Управног Одбора, који је одмах против одлуке и наредбе одборове протествовао, или који није судјеловао у радњи, којом је штета Банци нанесена.

Х. Службено особље.

Члан 40.

Државна Хипотекарна Банка за вршење својих послова има указних и неуказних чиновника и служитеља.

Члан 41.

Указни чиновници банчини постављају се указом Његова Величанства Краља Господара, а на предлог Министра Финансија.

Ниједан указни чиновник не може бити премјештен или на другу дужност упућен без пристанка Управног Одбора.

Члан 42.

За директора банчиног може бити постављен само онај, који је свршио факултет или вишу трговачку школу, и провео у новчаним заводима, ради праксе, најмање двије године.

Ако је директор спријечен да врши дужност, његову дужност вршиће најстарији банчин чиновник.

Члан 43.

Служитеље банчине поставља, одређује им плате и отпушта директор Банке.

Члан 44.

Особљу банчином које путује или врши послове банчине ван свога сталног мјеста, одређује Управни Одбор путне и остале трошкове, ако нијесу државни чиновници, иначе важе прописи за државне чиновнике.

ХІ. Надзорни Одбор.

Члан 45.

Надзор у Државној Хипотекарној Банци врши Надзорни Одбор.

Члан 46.

Надзорни Одбор састоји се из пет чланова. Они се постављају указом Његовог Величанства Краља Господара, а

морају бити црногорски држављани и живјети стално на Цетињу.

Надзорни одбор бира себи из своје средине предсједника на годину дана. Кад је предсједник спријечен да врши дужност, замјењује га најстарији члан по годинама.

Члан 47.

Чланови Надзорног Одбора постављају се на три године. Послије прве три године иступају двојица на које коцка падне, послвије четврте године друга двојица, а послвије пете године иступа и пети члан. Доцније одступиће свагда они чланови, који су по служби најстарији, т. ј. који су одслужили по три године.

На мјесто чланова који одступају, постављају се одмах други истим начином. Чланови који су одступили, могу бити поново постављени.

Члан 48.

Надзорни Одбор састаје се на позив предсједника. Његова је дужност:

1.) да свакога мјесеца, а и увијек, кад за потребно нађе, прегледа рад Управног Одбора и књиговодства банчиног;

2.) да, кад за потребно нађе, држи ревизије над банчиним благајницама и да се увјерава о стању готовине и осталих вриједности банчиних;

3.) да прегледа и овјерава годишњи биланс и рачун губитка и добитка.

О сваком извршеном прегледу Надзорни Одбор подноси свој извјештај Министру Финансија, а доставља га у препису и Управном Одбору.

Члан 49.

Надзорни Одбор може радити ако су присутни бар три члана.

Члан 50.

Чланови Надзорног Одбора имају на име награде за свако присуство при вршењу прегледа у Банци по перпера б.— Ова им се награда исплаћује при крају сваке године.

XII. Буџет, биланс, распоред добити и резервни фонд.

Члан 51.

Буџет трошкова банчиних, који саставља Управни Одбор, сматра се као саставни дио општег Државног Буџета.

Члан 52.

Државна Хипотекарна Банка води своје књиге на основу двојног књиговодства.

Члан 53.

На крају сваке године 31. децембра, Банка је дужна да састави биланс целокупног стања заједно са рачуном губитка и добитка.

Тај биланс и рачун губитка и добитка утврђује Управни Одбор у својој сједници и предаје га на преглед Надзорном Одбору најдаље до 20. јануара идуће године.

Надзорни Одбор дужан је, да у року од десет дана, од кад је примио биланс, исти прегледа и ако га нађе да је испра-

ван, потврђује га својим потписом и повраћа га Управном Одбору. Ако нађе, да је биланс и рачун губитка и добитка неисправан, учиниће своје примједбе Управном Одбору, по којима је овај дужан да поступи.

Члан 54.

Кад Надзорни Одбор врати Управном Одбору потврђени биланс и рачун губитка и добитка, Управни Одбор спроводи их Главној Државној Контроли на преглед.

Главна Државна Контрола дужна је, да прегледа биланс и рачун губитка и добитка најдаље за мјесец дана од дана кад јој је Управни Одбор рачуне предао.

Овај преглед вршиће Главна Државна Контрола преко својих изасланика у самој Банци, и ако се увјери, да је све тачно и исправно, овјерава биланс и рачун губитка и добитка, чиме се Управни Одбор сматра разријешен у своје раду за ту годину.

Члан 55.

Биланс и рачун губитка и добитка коначно утврђен од стране Главне Државне Контроле, шаље Банка у препису Министру Финансија заједно са својим извјештајем о свом цјелокупном раду за прошлу годину и објављује га у службеном листу.

Члан 56.

Од чисте добити банчине употребиће се:
а) 4% на име награде (тантијеме) члановима Управног Одбора и директору Банке;

б) 2 $\frac{1}{2}$ % на име награде осталим указним и неуказним чиновницима;

в) од преостатка чисте добити исплатиће се ануитет цјелокупног државног зајма из 1911. године, а остатак уноси се у резервни фонд.

У резервни фонд уносиће се све долге, док овај не достигне суму од перпера 1,000.000.— (један милион), после чега ће Управни Одбор у споразуму са Министром Финансија ријешити, хоће ли се и даље резервни фонд увећавати или не и шта ће бити са тијем дијелом чисте добити.

Тантијеме Управном Одбору дијеле се на чланове Управног Одбора по сразмјери њихове присутности на сједницама банчиним. Тантијеме чиновницима дијеле се по сразмјери њихове годишње плате.

Члан 57.

Резервни фонд банчин служи за покриће губитка, којег би Банка могла имати у своје раду.

Капитал резервног фонда пласираће се према рјешењу Управног Одбора. Приход од вриједности резервног фонда служи за појачавање самог тог фонда.

XIII. Опште одредбе.

Члан 58.

Изводи из књига банчиних, овјерени по члану 2. овог правилника, имају важност јавних исправа.

Члан 59.

Фалсификовање банчних заложница и обавезница, купона или ма којих исправа банчних, казниће се по одредбама Кривичног Законика.

Члан 60.

Банка је дужна, да у службеном листу предаје јавности своја полугодишња стања.

Члан 61.

Сви трошкови око извршења овог правилника исплатиће се из суме, која је по чл. 5. овог правилника одређена за оснивање Државне Хипотекарне Банке, а на терет рачуна оснивачких трошкова, који ће се поступно амортизирати према рјешењу Управног Одбора.

XIV. Закључна наређења.

Члан 62.

Државна Хипотекарна Банка исплаћиваће из капитала, који јој је према члану 5. овог правилника на расположење дат, првенствено зајмове земљорадницима, који су задужени, било код приватних лица, било код новчаних завода.

Члан 63.

Овај правилник ступа у живот од дана објаве у званичном листу, а почетак рада објавиће Управни Одбор, постављен по одредбама истог правилника.

Цетиње, 12. јануара 1912. год.

Министар Финансија и Грађевина,

Ф. Јерговић с. р.

Sw. br. 36000